

حوکم ریش هیشتنه‌وه

له ئاینه ئیسلام دا

کۆکردنه‌وه و ئاماده‌کردنی:

یونس عمر

پیداچونه‌وهی / م.هه‌لگورد مصطفی گه‌لالی

له‌بلاو گراوه‌کانی ئەم سائتانه

www.regayislam.com

www.fermude.com

په‌رتو‌کخانه‌ی دیرین / سووران

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أجمعين. أما بعد :
 خوی پوره‌دیگار واجبی کردوه له‌سه‌ر (به‌نده‌کانی) که بی په‌رستن به تاک و
 ته‌نها، هه‌ر وه‌کو ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ الذاریات: ۵۶
 واته : من جنوکه و ئاده‌میزادم دروست نه‌کردوه ته‌نها بو په‌رستنی خوّم نه‌بیّت،
 که‌واته پیویسته له سه‌رمان ئاینی ئیسلاممان هه‌مووی قبول بیّت وه
 عیباده‌ته‌کانمان ته‌نها بو خوی پوره‌دیگار ئه‌نجام بده‌ین، هه‌ر وه‌کو خوی
 پوره‌دیگار ده‌فه‌رمویت :

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً ﴾ البقرة: ۲۰۸

واته : ئه‌ی ئه‌وانه‌ی ئیمانتان هی‌ناوه برۆنه ناو ئاینی ئیسلام به‌گشتی، که
 کرده‌وه کردنه به‌گشت ئه‌و شتانه‌ی که خوی پوره‌دیگار ئه‌مری پی کردوین
 به ئه‌نجام دانی و وه‌ دوور که‌وتنه‌وه له هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که خوی
 پوره‌دیگار نه‌هی لی‌کردوین، که‌واته دروست نیه بو ئیمه‌ واز له هه‌ندی‌ک له‌و
 عیباده‌تانه بینین که فه‌رمانمان پی کراوه بو‌یه (ریش) هیشتنه‌وه‌ش یه‌کی‌که
 له‌و عیباده‌تانه‌ی که ئه‌رمان پی کراوه به‌کردنی، به‌پشتیوانی خوی
 پوره‌دیگار به‌کورتی باسی ریش هیشتنه‌وه و حوکمه‌که‌ی ده‌که‌ین.

ریش له زمانه‌وانی و له‌ش‌ه‌رع‌دا

اللّٰحِيَةُ (ریش) : له‌ زمانه‌ی عه‌ره‌بی‌دا به‌م مانایه‌ دیت: (اللّٰحِيَةُ، بالكسْرِ: شَعْرُ
 الخَدَّيْنِ وَالذَّقْنِ)⁽¹⁾

(1) انظر: قاموس المحيط /ج4/ ص 387- ، والقاموس المعجم الوسيط.

شیخ ابن عثیمین ده‌فه‌رمویت: واته (له‌سه‌ر ئه‌م پیناسه‌یه: هه‌ر که‌سی‌ک بلیت ئه‌و مووه‌ی که له‌سه‌ر رومه‌ته‌کانه ئه‌وه داخلی
 ریش نیه پیویسته ئه‌وه بسه‌لیتی - به‌به‌لگه‌) مجموعه الفتاوی ورسائل /ج11/ ص 124.

واته : (لحیة) به که سره ی لام : به موی سهر کوئم و چه ناگه دهوتریت .

ههروهه له (فتح الباري) دا دهفه رمویت: (اللّحیة اسم لما نبت علی الخدین والذقن⁽²⁾) واته : ناوه بوئو مووهی که له سهر ههردوو رومه ته کان و چه ناگه رواوه .

له شه رعدا : (حد اللحية من العظمين الناتين بحذاء صما في الأذنين إلى آخر الوجه، ومنها الشعر النابت علی الخدين)⁽³⁾ واته : سنوری ریش لهو دوو ئیسکه ی دیارو بهرزو بلندهوه دهست پیده کات که بهرام بهر نه رمایه ههردوو گوین، بو کوئی دهم و چاو، وه ههروهه بهو مووهش دهوتریت که له سهر ههردوو رومه ته کان رواوه .

تعریف الشارب : (هو الشعر النابت علی الشفة العليا للفم، و قال في المصباح: هو الشعر الذي یسبل علی الفم ویشی علی الفم باعتبار الطرفين) .

پیناسه ی سمیل: (سمیل بهو مووه دهوتریت که رواوه له سهر ئیوی سهره وه، له کتیبی (مبصباح) دا ده ئیت: نهو مووهیه که دیته خواره وه بو سهر دهم وه که وانهی ده بیته وه به سهر ههردوو لای ده مدا)

(2) فتح الباري طبعه السلفية / ج10/ ص 35 .

(3) فتاوی و رسائل ابن عثيمين (ج11/ص124) وقال (وبهذا تبين أن العارضين من اللحية) . (ج11/ص125) .

حوکمی ریش هیشتنه‌وه:

خوای په‌روه‌دیگار له قورنای پیروژدا باسی ریش ده‌کات.

خوای په‌روه‌دیگار باسی پیغه‌مبهر موسا و هارونی برای ده‌کات (عليهما الصلاة والسلام) کاتیک موسا گه‌رایه‌وه له کیوی توور، به خه‌فه‌تیکی زوره‌وه، به قه‌ومه‌که‌ی فه‌رموو به راستی له دواي من جینشینیکی زور خراپ بوون، چون ئاینی منتان گوری و له خه‌فه‌تدا قزو ریشی هارونی برای راکیشا خوای په‌روه‌دیگار له باسی پیغه‌مبهر موسا و هارونی برای ده‌فه‌رموویت: ﴿ قَالَ يَبْنُوْمٌ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي ﴾ [طه: 94] هارون ده‌ی فه‌رموو نه‌ی برای دایکی، ریش و قرم مه‌گره.

ئه‌مه به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که ئه‌و پیغه‌مبهره به‌ریشه‌ش ریشی هه‌بووه، جا که ریش نیشانه‌ی عیززه‌ت و پیاوه‌تی و جوانی بیت ده‌بیت هه‌موو پیغه‌مبهران (عليهم الصلاة والسلام) ئه‌و عیززه‌ت و جوانیه یان هه‌بووبیت، ریش نیشانه‌ی پیاوه‌تییه که‌واته هه‌موو پیغه‌مبهرانی خوا (عليهم الصلاة والسلام) ئه‌و پیاوه‌تییه یان تیدا بووه .

ریش هیشتنه‌وه له فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبهری خوا ﷺ

- 1- پیغه‌مبهری خوا ﷺ ده‌فه‌رموویت: (إِنَّهْكَو الشَّوَابِ، وَأَعْفُوا اللَّحْيَ) (4) واته: (سمیلتان کورت بکه‌نه‌وه‌و ریشتان بهیلنه‌وه).

(4) رواه البخاري (289/10) واللفظ له، و مسلم (153/1) و أبو عوانة (189/1)، وغيرهم عن ابن عمر .

2- پیغمبره‌ری خوا ﷺ ده‌فهرموویت: (أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَوَفِّرُوا اللَّحَى خَالِفُوا الْمَجُوسَ)⁽⁵⁾ واته: سمیلتان ریك و كورت بکه‌نه‌وه و ریشتان بهیلنه‌وه و پیچه‌وانه‌ی ناگر په‌رسته‌کان بکه‌ن .

3- قال ابن عمر رضی الله عنهما: (إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَمَرَنَا بِإِحْفَاءِ الشَّوَارِبِ وَإِرْحَاءِ اللَّحَى)⁽⁶⁾ واته: عبدالله ی کوری عومهر (ره‌زای خوی لیبیت) ده‌فهرموویت: پیغمبره‌ری خوا ﷺ فه‌رمانی پیکردین که سمیلان کورت بکه‌ینه‌وه و ریشمان به‌ریده‌ینه‌وه .

4- عن ابن عمر رضی الله عنهما عن النبي ﷺ قَالَ: (أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحَى)⁽⁷⁾ واته (سمیل کورت بکه‌نه‌وه و ریشتان بهیلنه‌وه) .

5- قال ﷺ: (... لَكِنِّي أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّوَجَلَّ أَنْ أَعْفِيَ لِحْيَتِي وَأَنْ أَقْصِ شَارِبِي)⁽⁸⁾ واته (به‌لام خوی په‌روه‌ردیگار نه‌مری پیکردووم که ریش بهیلمه‌وه و سمیلم کورت بکه‌مه‌وه) .

6- وقال ﷺ: (عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ، وَإِعْفَاءُ اللَّحْيَةِ، وَالسَّوَاكُ، وَاسْتِنْسَاقُ الْمَاءِ، وَقَصُّ الْأَظْفَارِ ... أَلْخ)⁽⁹⁾

واته: (10) ده - شت له پاکیتی یه: سمیل کورت کردنه‌وه، ریش به‌ردانه‌وه، سیواک کردن، ناو له لوت وهردان، نینوک قرتانندن ... هتد (هه‌موو فه‌رمووده‌کان فه‌رمان ده‌که‌ن به سمیل کورت کردنه‌وه و ریش به‌ردانه‌وه .

(5) البخاري في اللباس / 5892 ، و مسلم في الطهارة / 52/259

(6) رواه البخاري في اللباس (5893) ، و مسلم في الطهارة (53/259) .

(7) صحيح الترمذي (2925) و (2926) وفي صحيح الجامع للألباني (207) صحيح الألباني باختصار السند، (ص6)

(8) حديث حسن، رواه ابن جرير .

(9) رواه مسلم .

که واته حوکمی ریش هیشتنه وه واجبه له بهر نهم هه موو نهمرانه ی که پیغه مبهری خوا ﷺ پیی کردووین، وه گومانیش له وه دانیه که وا نهمری پیغه مبهری خوا ﷺ بو واجبه، به لگهش له سهر نهمر زوره که نهمری پیغه مبهری خوا ﷺ بو واجبه، وهک خوی پهروه ردیگار ده فهرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ [النساء: ۵۹]

واته: نه ی نهمرانه ی که باوه رتان هیناوه! گویرایه ئی خواو پیغه مبهری خودا بکه ن. که واته خوی گه وره نهمرمان پیده کات که گویرایه ئی پیغه مبهری خوا بکه یین ﷺ، وه به لگه یه کی تر له سهر نهمری که نهمری پیغه مبهری خوا ﷺ بو واجبه، وه پیغه مبهری خوا ﷺ ده فهرموویت: ﴿لَوْلَا أَنْ أَشَقَّ عَلَيَّ أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسُّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ﴾ [متفق علیه] واته: نه گهر نار هحت نه بوایه له سهر نهمر ته که م نهمرانه ی بیان ده کرد به سیواک کردن له کاتی هه موو نویرژیکدا) له وه یه توی خوینهر بلیت نهمر فهرمووده یه چ په یوه ندی به ریشه وه هه یه، منیش نه ئیم نهمر فهرمووده یه م بو نهمر هیناوه که بیسه ئیم که نهمری پیغه مبهری خوا ﷺ بو واجبه، من له تو نهمر پرسم سیواک به کار هینان چیه؟ سوننه ته یان واجبه؟ بیگومان نه ئیبت سوننه ته، چونکه سیواک به کار هینان سوننه ته، ده ی که واته پیغه مبهری خوا ﷺ ده فهرموویت نه گهر نار هحت نه بوایه نهمر نهمرم پی نهمر کردن به سیواک کردن، که واته نه گهر نهمری بکریا به واجب بوونی، سیواک واجب ده بوو، که واته زانیمان که هه موو نهمریکی پیغه مبهری خوا ﷺ بو واجبه ته نها نهمر نهمرانه نه ئیبت که مه بهستی پی ی سوننه ته، که واته ریش هیشتنه وه واجبه و تراشینی حه رامه و سهر پیچی

کردنی فەرمانی پێغه‌مبەری خوا ﷺ وه له‌وه‌یه تۆی خوێنەر به‌م قسانه که‌میک ناره‌حه‌ت بیت، به‌لام ئه‌وه‌ی من بو‌ت باس ده‌که‌م هیچی قسه‌ی خۆم نیه به‌ئکو هه‌مووی به‌ئگه‌ی قورئان و سوننه‌ته .

حوکمی هێشتنه‌وه‌ی ریش لای زانایان - په‌حه‌تی خویان لیبیت -

له‌م به‌شه‌دا ئاماژه ده‌که‌ین به‌ فەرمووده‌ی هه‌ندیك له‌زانایان له‌ باره‌ی ریش هێشتنه‌وه‌ وه‌ حوکمی تاشین و کورت کردنه‌وه‌ی، له‌ پێشدا با‌سمان کرد که له‌ قورئاندا خوی په‌روه‌ردیگار با‌سی پێغه‌مبەر هارونمان بو‌ ده‌کات که ریشی هه‌بووه، وه‌ له‌ فەرمووده‌کاندا ده‌رکه‌وت که پێغه‌مبەری خوا ﷺ ئه‌مری کردووه به‌ هێشتنه‌وه‌ی ریش و - ئه‌مریش بو‌ واجبه - وه‌ هه‌روه‌ها هاوه‌لانی‌ش ریشیان هه‌بووه چونکه ناکریت پێغه‌مبەری خوا ﷺ فەرمان بکات به‌ هێشتنه‌وه‌ی و هاوه‌لان گوی‌رایه‌ ئی نه‌بن !! وه‌ وته‌ی زانایانی دوا‌ی ئه‌وانیش با‌س ده‌که‌ین و مه‌به‌سته‌که هیل به‌ ژێردا ده‌هینین و نایکه‌ین به‌ کوردی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کات زۆر نه‌گریت وه‌ ماناکانی‌ش به‌ ئاشکرا دیارن :

1- مذهب الحنفية : ⁽¹⁰⁾ قال في " الدر المختار " ويحرم على الرجال قطع لحية و صرح في النهاية بوجوب قطع ما زاد على القبضة ، وأما الاخذ منها دون ذلك كما يفعل بعض المغاربة .

واته ئیمام ئه‌بو حه‌نیفه ده‌فه‌رموویت : ... حه‌رامه له‌سه‌ر پیاوان که له‌ ریشیان بگرن و کورتی بکه‌نه‌وه .

(10) أعفاء اللحية ص / 10.

2- مذهب المالكية : ⁽¹¹⁾ حرمة حلق اللحية و كذا قصها اذا كان يحصل به المثلة، واما اذا طالت قليلا وكان القص لا يحصل به مثلة فهو خلاف الاولى او مكروه.....

واته : **نيمامي مالك دهفه رموويت** : (**تاشين و كورت كردنه وهى ريش حه رامه ..**) .

3- مذهب الشافعية: ⁽¹²⁾ قال في شرح الحباب "فائدة" قال الشيخان: يكراه حلق اللحية وإعترضه ابن الرفعة بان الشافعي نص في الأم على التحريم، وقال الأذري كما في حاشية الشرواني 376/9: (الصواب تحريم حلقها جملة لغير علة بها. أه . ومثله في حاشية ابن قاسم العبادي على الكتاب المذكور).

واته : (**نيمامي شافعي له كتيبي (الأم) دا ريش تاشيني به حه رام داناه ..**) .

4- مذهب الحنابلة : ⁽¹³⁾ نص في تحريم حلق اللحية، فمنهم من صرح بان المعتمد حرمة حلقها ، ومنهم من صرح بالحرمة ولم يحك خلافا كصاحب الإنصاف، كما يعلم ذلك بالوقوف على شرح انتهى وشرح منظومة الآداب وغيرهما .

واته : **له مه زه بي حه مبه ليذا (ريش تاشين به حه رام زانراوه) .**

كه واته له لاي هه ر چوار مه زه به كانيش ريش هيشتنه وه واجبه و تراشيني حه رامه .

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

(((((**وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم**)))))

بۇ زياتر شاره زبا بوون له م بابته ته نه توانن بگه رينه وه سه ر نه م كتابه

(**حوكمى هيشتنه وهى ريش : له ژيئر رۇشناى قورئان و سوننه ت و تهى زانائندا**)

(11) إعفاء اللحية / ص 10 / يحرم حلق اللحية ولا يفعله الا المخنثون من الرجال / انظر = البرهان المبين في التصدي للبدع والأباطيل للشيخ أشرف بن إبراهيم بن أحمد قطاط لة وكتابة دالة / ج 2 / ص (12) انظر مصدران سابقان ، واعانة الطالبين ، ج 2 / ص 386 .
(13) إعفاء اللحية / ص 10 .

نووسینی : زانا عوسمان پینجوینی